Srečo Dragoš

PREDSTAVITEV OSNUTKA KODEKSA POKLICNE ETIKE SOCIALNIH DELAVK IN DELAVCEV SLOVENIJE

Za uvod naj najprej pojasnim nekatera vodila, ki sem jih upošteval pri sestavi tega osnutka[1] in za katera mislim, da se jih je treba držati tudi pri pisanju dokončne verzije. To pojasnjujem v sedmih točkah:

1. Če naj poklicni kodeks velja za vse, ki ta poklic opravljajo oz. predstavljajo, se mora tudi naslavljati na vse. Zato je treba vztrajati pri doslednem navajanju obeh spolov, npr.: "socialne delavke in delavci" (vsi) in "socialna delavka/socialni delavec" (katerikoli, vsak). Tudi v hipotetičnem primeru, ko bi bile v stroki samo osebe istega spola, ni dopustna enospolna dikcija v kodeksu, saj ta govori ne le današnjim osebam s tem poklicom, ampak tudi prihodnjim. Številčnost ne more biti argument za enospolno dikcijo niti v primeru, če bi privolili v odstopanje od antidiskriminatornega načela, ker bi potem morali postaviti številčno mejo, do katere bi se govorjenje o enem spolu samoumevno nanašalo na oba - to pa je neizvedljivo.

Dejstvo, da so vsi drugi kodeksi (kar sem jih videl) enospolno usmerjeni, je argument ZA uvedbo dvospolne dikcije, ne pa proti njej. Cinično je npr. brati kodeks "zdravstvenih delavcev", kjer je ženski spol rabljen samo dvakrat (v zvezi z nosečnostjo in s splavom), sicer pa dosledno omenja le moške kolege, bodisi v ednini ali množini; paradoksno pa je, da so ta kodeks ponatisnila društva "medicinskih *sester* Slovenije" (1977). Isto je tudi z najnovejšim policijskim kodeksom, ki očitno velja samo za moške pripadnike tega poklica (čeprav je že dostopen tudi ženskam), pa s sodniškim, odvetniškim ipd.

Da tudi *ne gre* za jezikoven konsenz, po katerem bi se omenjanje moških nanašalo tudi na ženske, je očitno vsaj iz naslednjih razlogov:

• formalnih: ker tak konsenz ni omenjen v nobenih pravopisnih oz. slovničnih pravilih, hkrati pa se v formalnem govoru, nastopanju ali (lektoriranem) pisanju očitno (že) uporablja razločevanje spolov;

• neformalnih: ker takega konsenza ni niti v vsakdanjem življenju, saj večina ljudi pozna razloček med čistilcem/čistilko, policistom/ /policistko, kontrolorjem/kontrolorko, kuharjem/kuharico..., in ko gre za konkretne osebe, se ustrezno tudi izražajo. Res pa je, da je razlikovanje pogostejše pri preprostejših poklicih, manj pogosto pa pri uglednejših (npr. doktor, sodnik, menedžer, ekonomist, pravnik, borzni posrednik, bančnik ipd. - za sociologe in sociologinje to ne velja več!), čeprav v teh poklicih moški niso več ne edini ne v večini. To pomeni, da je tovrstno enospolno izrazje povezano z ugledom (torej z močjo), posledica pa je *diskriminacija*. Ker je morda ta formulacija za koga preostra, jo bom dodatno pojasnil.

Diskriminacija namreč ni to, da ne upoštevaš razlik (nepazljivost še ni diskriminacija!) - nasprotno: diskriminacija je upoštevanje razlik oziroma (zlo)raba razlik med živimi bitji z namenom, da se nekomu naredi škoda, nekomu drugemu pa korist. Rečeno v sistemski terminologiji: diskriminacija je nefunkcionalno diferenciranje (vpeljevanje meja) živih sistemov. Nefunkcionalno zato, ker ne omogoča samoreferenčnosti, saj gre za táko vnašanje razlik (med seboj in okoljem) navznoter, ki se omejuje le na adaptacijo zunanjih impulzov,

[1] Neposredno pobudo za sestavo tega osnutka je dala Socialne zbornice Slovenije. Zahvalo za prvo kritično branje in korekcijo teksta dolgujem kolektivu Visoke šole za socialno delo, za dopolnitev 7. in 9. člena pa Jani Čuk iz CSD-Center. Hkrati naj poudarim, da gre zgolj za osnutek Kodeksa, katerega dokončni predlog naj se oblikuje v javni razpravi vseh zainteresiranih, zlasti pa v društvih socialnih delavk in delavcev in na straneh te revije.

ne glede na interne različnosti; s tem se prepreči organiziranje difuznih kompleksnosti v organizirano obliko.

V družbi kot najobsežnejšem sistemu je ena od inherentnih diferenc tudi spolna, temeljni družbeni element pa je *komunikacija*, ne pa "posameznica" ali "posameznik". Ker tega do sedaj nismo gledali na tak način, smo posamezne ravni v razumevali le kot strukture (v sociološkem pomenu), ne pa kot sistemov. Če gledamo na neko celoto (npr. na neki poklic) kot na táko strukturo, jo lahko z vidika spolov razumemo le v smislu njune pogostosti/redkosti, velikosti/majhnosti, moči/nemoči ipd., torej v smislu spolne pojavnosti oz. zastopanosti. Nevarnost je, da potem iz teh atributov izvajamo konsekvence, ki so ali pa niso pomembne. Če pa celoto (poklic, združenje, organizacijo, družbeno področje ali celotno družbo) uzremo kot sistem, se pokaže, da struktura ni odločujoča za preživetje, pač pa so odločilne relacije, ki jih vzpostavlja (navznoter in navzven). Funkcija, pomen in smisel neke celote so odvisni od relacij, ne od njene strukture. To je tudi razlog, da so lahko celo najprimitivnejše in najenostavnejše strukture izjemno pomembne (koristne ali škodljive), imajo izjemno sposobnost preživetja ali pa hitro propadejo. Najnovejši primer zapletenosti in pomembnosti najenostavnejše strukture je npr. očem nevidno kroglasto bitje, ki v primerjavi z drugimi življenjskimi oblikami sploh ni strukturirano (enoceličar, imenovan "streptokok A") in ki prav zdaj mori po Veliki Britaniji in na Danskem (25% smrtnost okuženih). Take, skoraj nestrukturirane življenjske oblike so lahko zelo zapletene prav zato, ker opravljajo pomembne dejavnosti za preživetje človeštva (npr. pri funkcioniranju črevesja), lahko pa tudi ubijajo. Problem torej ni njihova struktura, pač pa relacije, ki jih vzpostavljajo.

Ker je torej zapletenost entitet bolj odvisna od njihovega relacioniranja kot od strukturiranja, so socialni sistemi kompleksnejši od bioloških. Zato jih je tudi težje razumeti, saj se relacije pri socialnih sistemih procesirajo na podlagi smislov, pri organizmih pa na biokemični podlagi. In podobno kot npr. encimi v živih celicah učinkujejo na kemične relacije, *ne* da bi se sami porabili, učinkujejo tudi komunikacije v socialnih relacijah. Komunikacije producirajo komunikacije in s tem reproducirajo socialne sisteme. Če je komunikacija elementarna socialna relacija, to še ne pomeni, da je vsaka relacija tudi socialna komunikacija. To postane le, če vključuje podatke, sporočilo in razumevanje na *diferenciran* način. Šele razlikovanje med tem trojim omogoča socialnost (komunikacij). Primer nediferencirane komunikacije je npr. čebelji ples, ki nedvomno je komuniciranje in celo vsebuje precej diferencirane znake (za oddaljenost, smer itd.), ni pa razlike med podatkom, sporočilom in razumevanjem; zato je sleherna reakcija v komunikaciji predvidljiva ter avtomatična in zato gre v resnici za signaliziranje, ne pa za socialno komuniciranje.

Skratka: komunikacije so elementarne operacije, ki producirajo socialne sisteme. Socialne so komunikacije po tem, da vsebujejo razloček med podatkom, sporočilom in razumevanjem. Njen najpomembnejši medij je govor(ica) in jezik (zapisan govor). To je tudi najosnovnejša razlika med živaljo in človekom (opičji mladič se je v prvih letih življenja sposoben naučiti vsega, česar je sposoben človeški otrok - razen govora; to je edina bistvena razlika med njima).

Zato je pomembno, da smo s kodeksom vsaj na tej stopnji, tj., na stopnji (človeškega) govora, ki je sposoben diferencirati podatek od sporočila in razumevanja. Sicer prihaja do diskriminacije, o kateri govorim, do tega, da govorimo o moških, mislimo pa tudi na ženske (ali pa nasprotno), medtem ko razumevanje prepustimo naslovniku sporočila. Taka komunikacija je pod ravnijo čebel iz prejšnjega primera, saj signalizira razmerja (superiornosti ali inferiornosti), ki si jih potem vsak prevede po svoje (kar je še slabše od čebel, mravelj in termitov, kjer pri signaliziranju ni nesporazumov).

Ne gre torej za nikakršno jezikovno pravilo, ki bi vsiljevalo le enospolno izrazje. V praksi se pojavljajo še rešitve, ko se npr. na začetku teksta uporabita obe obliki izraza, v nadaljevanju pa se govori le v moškem spolu (kot npr. v slovenski Ustavi). Vendar tudi to ni ustrezna rešitev, če na začetku ni izrecnega navodila za pravilno razumevanje.

2. Izogibati se strokovnim terminom, ki (še) niso splošno uporabljani ali znani, hkrati

pa tudi tistim, ki niso najustreznejši. Osebno mi je npr. izraz *uporabnik/uporabnica* bližji kot stranka ali klient.

Vendar pa gre v sociali za problem (v nasprotju z medicino, pedagogiko, psihiatrijo), da "uporabnik" ni nujno zgolj posamezna oseba, pač pa je lahko to mreža, v kateri ljudje delujejo, sistem (povezav), v katerem so. Najti isti izraz za posamezne uporabnike/uporabnice pa hkrati za večje število oseb, ki so med sabo v pomembnih razmerjih, s katerimi se ukvarja socialna stroka - to je poseben problem. Zato sem se odločil za izraz "*uporabnik/uporabnica*", ki naj zajema osebo, pa tudi tako mrežo. Zato tudi opomba na prvi strani kodeksa, ki je v primeru take rešitve nujna.

3. Pri obsegu kodeksa se je treba izogibati obema ekstremoma: če je prekratek, je navadno presplošen, nenatančen in zato manj uporaben (npr. *International code of ethics for the professional social worker* 1976 ali *Kodeks etike penoloških delavcev* 1990). Če je predolg, pa lahko zaide v urejanje podrobnosti in zabriše mejo med temeljnimi, minimalnimi načeli poklicne etike in vsemi drugimi, ki so koristna, niso pa nujna za kodificiranje (npr. *Prijedlog Etičkog kodeksa socijalnih radnika Hrvatske*, K. Bunčić in M. Dobranović 1990).

4. Ko gre za kodeks določenega poklica, je nujno, da je *avtonomen* tako do politične ideologije kot tudi do zakonodajne regulative. Avtonomnost kodeksa pomeni:

- da kodeks *izhaja* iz lastnih načel, tj., iz načel lastne stroke, ne iz načel drugih področij (politike, zakonodaje, cehovske logike...). Hkrati pa avtonomnost pomeni, da se
- *ne izključuje* z raznimi drugimi področji, npr. z različnimi ideološkimi opcijami, z veljavno zakonodajo, s cehovskimi interesi, z logikami drugih sorodnih poklicov ipd.

Obe načeli sta enako pomembni, ker obe skupaj omogočata avtonomijo: opustitev prvega bi namreč pomenila, da kodeks ni več avtonomen (samoupraven oz. avtogenerativen glede na določeno stroko), z upoštevanjem zgolj prvega *brez* drugega pa bi kodeks postal avtotomen (nezmožen prepletanja z drugimi področji, tj. neuporaben - npr., da se njegova uporaba izključuje z veljavno zakonodajo, da je nezdružljiv z vsako ideološko normo itd.). Nazoren primer, da se, kjer se krši eno, navadno zanika tudi drugo načelo, je *Kodeks poklicne etike socialnih delavcev Jugoslavije* iz 1980.

5. Eden od največjih vsebinskih problemov kodeksa, ki ga je treba rešiti, je opredelitev pogojev, v katerih *izjemnih* primerih je dopustno drugemu posredovati podatke o uporabnikih/uporabnicah in v kakšni obliki, da bo to še v skladu z varovanjem poklicne skrivnosti. Kodeksi se temu navadno nespretno izmikajo in se kratko malo sklicujejo na oceno "interesa" ali "koristi" uporabnika/uporabnice, ki profesionalca/profesionalko odvezuje upoštevanja poklicne skrivnosti, kar je povsem enako kot pri tistih kodeksih, ki se zadovoljijo le s splošno omembo zaupnosti osebnih podatkov in ne precizirajo ničesar.

Rešitev, ki jo predlagam v 12., 13. in 14. členu, poskuša biti čimbolj enostavna in veljavna za vse primere. Nisem izhajal iz zakonskih določil (čeprav predlog po moje ni v neskladju z njimi), pač pa zgolj iz križanja dveh spremenljivk: naravo *posledic*, ki jih lahko ima razkritje podatkov za uporabnika/uporabnico, in *odnos uporabnika/uporabnice* do tega, ali se lahko to sploh zgodi. Glede na to so načelno možni samo štirje načini ravnanja, med njimi pa so le trije dopustni, kar ponazarjam s shemo:

Po mojem mnenju je prednost take rešitve v njeni enostavnosti, izčrpnosti in jasnosti. Vprašanje pa je, ali je sprejemljiva z vidika prakse delavk/delavcev (zlasti) v javnih socialnih zavodih, kar bo verjetno pokazala razprava.

6. Poglavitni vsebinski poudarek, ki ga velja premisliti pri pisanju celotnega kodeksa, je naslednji: osrednji interes socialne stroke je *pomoč*, podobno kot je npr. interes medicine zdravje, interes prava prav(ičnost), interes filozofije (rado)vednost ipd. Problem v zvezi s tem pa je, da je mogoče postopke v socialnem delu oz. delo oseb, ki opravljajo ta poklic, celovito vrednotiti ter oceniti njihovo korist za uporabnika/uporabnico, kvaliteto uslug itd. - samo v vsakem *konkretnem* in *posamičnem* primeru! Mogoče je sicer reči, da ta socialna delavka dela dobro ali slabo, da je ta teorija dobra ali pa neuporabna..., pogosto se torej govori na splošni ravni. Take izjave so seveda v "skladu" z resnico le, če zajemajo faktično večino primerov, sicer pa niso pravilne. To pomeni, da dejansko ne morejo biti dokončno, natančno, povsem oz. celovito resnične, kajti čim bolj so posplošene, tem bolj so lahko sporne, ker je večja verjetnost, da izpuščajo posamičnosti.

In to velja tudi za etična načela tega kodeksa! Problem je namreč v tem, da nobena v kodeksu opredeljena splošna formulacija ne more biti *adekvatna*, tj., ne more natančno povedati, kakšno profesionalno (socialno) delo je povsem dobro, povsem ustrezno strokovnim ciljem, povsem zadovoljivo za uporabnika/uporabnico, povsem etično sprejemljivo itd. Čim bolj splošne so take izjave, tem manj so adekvatne - skladne z empirijo oz. z vsakokratnimi posamičnimi primeri. Precizno oceno (vrednotenje) dela je mogoče izčrpati le v konkretnih primerih konkretnih postopkov med konkretnimi ljudmi v konkretni situaciji. To seveda ne pomeni, da ni mogoč nikakršen kodeks norm, pač pa iz tega izhaja, da se na tej najsplošnejši ravni osredotočamo zlasti na *nedovoljene* postopke oz. ravnanja, iz katerih nedvoumno sledi, da bi bila škoda (za uporabnika/uporabnico), če bi se izvedli, večja od morebitnih koristi. In še to samo na tista škodljiva ravnanja, o katerih smo prepričani, da veljajo za vse primere in da poleg tega obstaja o tem v stroki splošen konsenz. To hkrati pomeni, da kodeks *ne* zajema vseh možnih postopkov, ki so etično nedopustni, zaradi česar ga tudi ni mogoče vzporejati npr. z ustavo, po kateri je dovoljeno vse, kar v njej ni izrecno prepovedano. Zato je nepotrebno s kodeksom zapovedati, da strokovnjak ne sme ukrasti denarnice uporabniku/uporabnici, saj je to samoumevno... (vprašanje pa je, ali je smiselno v kodeksu omeniti prepoved spolnega občevanja z uporabnikom/uporabnico, kar nekateri kodeksi izrecno navajajo; osebno mislim, da to ni potrebno, ostaja pa vprašanje).

Skratka: kodeksa v nobenem primeru ne moremo razumeti tako, da bo zagotavljal dobro (ustrezno, pravilno) strokovno prakso. To bi bila velika iluzija, saj tega kodeks ne more v nobenem primeru niti izčrpno opisati, kaj šele zagotavljati. Kodeks je le *minimalna zbirka pravil o tem, kako se izognemo nezaželenim učinkom za uporabnika/uporabnico* (in še to le z vidika etike). V tem smislu je kodeks *minimalen etični standard* na področju strokovnega dela. Zaradi teh izhodišč, čeprav se zdijo nekako samoumevna, sem formuliral tudi uvodno izjavo (prvi stavek teksta) kodeksa in izbral formulacijo - "Zavedajoč se...", ker po mojem mnenju že s svojo dikcijo opozarja na to, kar je rečeno zgoraj.

7. Glede strukture kodeksa sem izhajal iz tega, da je treba največji del teksta (osrednje poglavje) nameniti *odnosu do uporabnika/uporabnice*, vse drugo pa skrčiti na minimum. Nekateri kodeksi skušajo uravnotežiti poudarke, ki se nanašajo na uporabnika/uporabnico, s tistimi določbami, ki se nanašajo na razmerja do stroke ali kar do celotne družbe. Po moje taka usmeritev ni potrebna, lahko je celo škodljiva, če zamegli temeljni namen poklica.

V nadaljevanju predstavljam tekst osnutka.

Zavedajoč se dejstva, da je mogoče dobro strokovno delo celovito razpoznati oziroma opredeliti samo na ravni vsakega konkretnega primera, v posplošeni obliki pa je mogoče opozoriti le na najočitnejše nepravilnosti in odstopanja od osnovnih načel socialnega dela, in izhajajoč iz temeljnih pravic uporabnika/uporabnice[1] *stroke socialnega dela, sprejemamo socialne delavke in delavci Slovenije naslednji*

KODEKS POKLICNE ETIKE SOCIALNIH DELAVK IN DELAVCEV SLOVENIJE

I. SPLOŠNA DOLOČBA

1. člen

Ta kodeks vsebuje temeljne etične norme oz. pravila socialnih delavk in delavcev za poklicno delovanje in za moralno vrednotenje njihovega strokovnega dela.

II. ODNOS DO UPORABNIKA/UPORABNICE

2. člen

Delo socialne delavke/socialnega delavca mora biti vselej v pomoč in korist uporabniku/uporabnici, s katerim/katero dela. Tega ne sme ogroziti noben drug interes ali namen.

3. člen

Delo socialne delavke/socialnega delavca mora biti antidiskriminatorno usmerjeno, kar pomeni:

- da pri svojem delu uporabnika/uporabnice ne sme izključevati, omejevati in zapostavljati, pa tudi ne opravičevati ali mu/ji dajati prednosti na podlagi rase, barve kože, spola, narodnostnega ali etničnega porekla, gmotnega in družbenega položaja, življenjskega stila, spolne, verske ali idejne usmerjenosti, morebitne socialne označenosti, zmanjšanih duševnih oziroma telesnih sposobnosti;
- da zavrne vsako sodelovanje v postopkih, ki niso v skladu z načelom iz zgornje alineje;
- da na kršitve načela iz prve alineje opozarja zlasti svoje kolegice/kolege, vodstvo ustanove, v kateri jih opazi, po potrebi pa o tem obvesti tudi pristojno in širšo javnost.

4. člen

Socialna delavka/socialni delavec pri svojem delu z uporabnikom/uporabnico uporablja zlasti strokovno znanje in veščine, vsa druga sredstva pa le, če niso z njimi v nasprotju in če koristijo uporabniku/uporabnici.

5. člen

Za socialno delavko/socialnega delavca je nasilje nad uporabnikom/uporabnico in izsiljevanje uporabnika/uporabnice vsako delovanje, ki ga uporabnik/uporabnica zaznava ter dojema kot nasilje in izsiljevanje.

Socialni delavki/socialnemu delavcu je prepovedano izsiljevati uporabnika/uporabnico in izvajati fizično ali psihično nasilje nad njim/njo v kakršnikoli obliki.

Prepovedana sta tudi udeležba v takih postopkih in njihovo spodbujanje.

6. člen

Socialna delavka/socialni delavec pri delu z uporabnikom/uporabnico ne sme v nobenem primeru žaliti njegove/njene osebe, njegovih/njenih stališč in vrednot ali njegovega/njenega čustvenega doživljanja. Če je treba, mu/ji lahko pove svoje mnenje o tem in ga/jo opozori na morebitno neprimernost njegovih/njenih dejanj ali namenov oziroma na njihove posledice.

---

[1] Pojem *uporabnik/uporabnica* se v tem kodeksu nanaša na vse posameznike in posameznice, ki uporabljajo kakršnekoli usluge oziroma storitve socialnih delavk (delavcev), bodisi individualno ali pa skupaj z drugimi udeleženci, v procesu socialnega dela.

7. člen

Izraženo željo uporabnika/uporabnice do zamenjave in izbire zanj ali zanjo ustreznejše socialne delavke/ustreznejšega socialnega delavca je treba spoštovati.

Socialna delavka/socialni delavec mora uporabniku/uporabnici pri tem pomagati po svojih možnostih.

8. člen

Če socialna delavka/socialni delavec oceni, da ne more ponuditi strokovne pomoči uporabniku/uporabnici, ki se je obrnil nanjo/nanj - bodisi zaradi pomanjkanja ustreznega znanja, zaradi preobremenjenosti z drugim strokovnim delom ali zaradi nepremagljivih osebnih zadržkov - mora uporabniku/uporabnici to že ob prvem stiku na zanj/zanjo sprejemljiv način povedati in mu/ji hkrati zagotoviti potrebno pomoč pri ustreznejšem strokovnjaku/ustreznejši strokovnjakinji.

9. člen

V skladu s funkcijo socialnega dela, ki je zlasti pomoč za samopomoč, socialna delavka/socialni delavec pri svojem delu zavrača vse take postopke, ukrepe in odločitve, s katerimi uporabnik/ uporabnica ne soglaša. Od tega načela je mogoče odstopiti le izjemoma, ko gre za zavarovanje otrokovih pravic, njegove varnosti in koristi v primerih, ko tega niso zmožni storiti njegovi zakoniti zastopniki.

Socialna delavka/socialni delavec mora na začetku uporabnika/uporabnico vsaj okvirno seznaniti o pričakovanjih, vsebini, načinu in obsegu strokovnega dela v zvezi z obravnavo njegovega/njenega primera.

Prav tako mora uporabniku/uporabnici posredovati vse pomembne podatke o njegovih/njenih pravicah in o možnostih in načinu njihove uveljavitve.

Zahteve iz zgornjih dveh odstavkov so uresničene takrat, če so ti podatki podani na način, ki je uporabniku/uporabnici razumljiv.

10. člen

Socialna delavka/socialni delavec se vključuje v supervizijske oblike dela in tudi sicer po potrebi sodeluje s kolegi/kolegicami in z drugimi strokovnjaki/srokovnjakinjami. Obvezno pa se mora z njimi posvetovati,

- če je pri svojem delu v strokovnih dilemah in
- če obstaja verjetnost, da bi bila opustitev konzultacije za uporabnika/uporabnico škodljiva.

11. člen

Zaradi spoštovanja temeljnih človekovih pravic in zaradi posebnosti strokovnega pristopa (npr. zaupnost) socialna delavka/socialni delavec izrecno varuje v svojih postopkih zlasti osebnost, osebno dostojanstvo, zasebnost in nedotakljivost stanovanja uporabnika/uporabnice, s katerim/katero dela.

Vsaka pravica uporabnika je za socialno delavko/socialnega delavca dolžnost.

12. člen

Socialna delavka/socialni delavec mora zagotoviti in varovati zaupnost vseh podatkov o uporabniku/uporabnici, ki jih pridobi pri svojem strokovnem delu. To velja tudi tedaj, ko preneha opravljati svoj poklic.

13. člen

Socialna delavka/socialni delavec zbira in evidentira samo tiste podatke o uporabniku/uporabnici, ki jih potrebuje za svoje strokovno delo.

Na ta način zbrane osebne podatke mora uporabljati samo v skladu z namenom, s katerim so bili zbrani.

14. člen

Podatke o uporabniku/uporabnici sme socialna delavka/socialni delavec posredovati tretjim osebam le, če ve, v kakšen namen bodo uporabljeni in če je hkrati s tem izpolnjen eden od naslednjih pogojev:

a) da so podatki v neosebni obliki, tako da onemogočajo razkritje osebne identitete uporabnika/uporabnice), in da jih tretje osebe uporabljajo v strokovne, raziskovalne, statistične, supervizijske ali edukacijske namene;

b) da socialna delavka/socialni delavec v zvezi s posredovanjem podatkov tretjim osebam ali ustanovam dobi osebno dovoljenje od uporabnika/uporabnice,[2] da lahko to stori, in če ga/jo hkrati seznani z možnimi posledicami.

Socialna delavka/socialni delavec lahko posreduje podatke o uporabniku/uporabnici mimo gornjih določil samo v izjemnih primerih, če s tem prepreči življenjsko ali drugo hujšo nevarnost, vendar se mora prej posvetovati s pristojnim strokovnim organom in nosi polno odgovornost za vse nastale posledice.

15. člen

Socialna delavka/socialni delavec mora uporabniku/uporabnici, s katerim/katero dela, omogočiti vpogled v vso dokumentacijo, ki je nastala ali nastaja v zvezi z njim/njo. Pri tem ne sme biti ogrožena zaupnost podatkov drugih oseb, navedenih v tej dokumentaciji.

16. člen

Socialna delavka/socialni delavec mora obvestiti uporabnika/uporabnico in dobiti njegov/njen pristanek pred snemanjem razgovora npr. na avdio ali video trak. Tak zapis se obravnava kot vsaka druga dokumentacija o uporabniku/uporabnici.

17. člen

V primerih, ko socialna delavka/socialni delavec na legalen način prejema plačilo za svoje strokovno delo neposredno od uporabnika/uporabnice, ga/jo mora pred obravnavo seznaniti s ceno svojega dela.

Cene storitev, ki jo določi uporabniku/uporabnici na začetku dela, ne sme povečati brez privolitve uporabnika/uporabnice.

Brezplačna storitev materialno šibkim uporabnikom/uporabnicam in zlasti tistim, ki so v denarni stiski, je za socialno delavko/socialnega delavca častno dejanje.

18. člen

Socialni delavki/socialnemu delavcu je prepovedano prejemati materialna darila in nematerialne usluge za pričakovano ali opravljeno strokovno delo.

III. ODNOS DO KOLEGIC/KOLEGOV[3] IN SOCIALNE STROKE

19. člen

Socialna delavka/socialni delavec si pri sodelovanju s kolegi/kolegicami in strokovnjaki/ /strokovnjakinjami drugih strok prizadeva, da razlike v izobrazbi, položaju, znanju, prakticiranih delovnih metodah in osebnem prepričanju ne bodo v oviro, pač pa vsem v korist.

Socialna delavka/socialni delavec se zavzema za kolegialnost[4] in sodelovanje tako s posameznimi osebami kot z ustanovami, tako s podrejenimi kot z nadrejenimi - razen v primerih, ko bi tako ravnanje utegnilo škoditi nekdanjim, sedanjim ali potencialnim uporabnikom/uporabnicam ali ugledu socialne stroke.

---

[2] V primeru, ko uporabnika/uporabnico zastopa zakoniti skrbnik/skrbnica, se to nanaša nanj/nanjo.

[3] Kolegice in kolegi so osebe, ki pripadajo istemu delovnemu kolektivu oziroma istemu poklicu.

[4] Kolegialnost je udejanjanje etičnih norm tega kodeksa v razmerju do kolegic in kolegov.

20. člen

Če socialna delavka/socialni delavec ravna v skladu s tem kodeksom, s spoznanji socialne stroke in z ugotovitvami drugih znanosti, mora biti njeno/njegovo strokovno delo neodvisno in neovirano.

Za to so odgovorne zlasti osebe in organi, ki so socialni delavki/socialnemu delavcu nadrejeni.

21. člen

Socialna delavka/socialni delavec opravlja svojo poklicno dejavnost tudi v primerih in razmerah, ki so zanj/zanjo kakorkoli ogrožujoče.

22. člen

Svoje izkušnje in znanje socialna delavka/socialni delavec prenaša zainteresiranim kolegicam/kolegom, drugim sodelavkam/sodelavcem, pripravnicam/pripravnikom, študentskim praktikantkam/praktikantom in prostovoljkam/prostovoljcem.

V situacijah, ko v socialnem delu pod vodstvom socialne delavke/socialnega delavca sodelujejo osebe brez ustrezne izobrazbe (drugi profili, študentje/študentke na praksi, prostovoljke/prostovoljci), pripada odgovornost za kršitev tega kodeksa socialni delavki/socialnemu delavcu.

23. člen

Socialna delavka/socialni delavec se mora pri svojem delu nenehno zavedati, da znanje, pridobljeno na katerikoli stopnji formalnega izobraževanja, kot tudi izkušnje, dobljene s strokovnim delom, niso nujno splošne (veljavne v vseh primerih), sploh pa ne popolne ali trajne.

Zato socialna delavka/socialni delavec svoje strokovno znanje in veščine nenehno preverja in izpopolnjuje s samoizobraževanjem, s sodelovanjem s kolegi/kolegicami, z vključevanjem v supervizijske in druge formalne in neformalne oblike izobraževanja.

24. člen

V tistih ustanovah in v takih delovnih okoljih, kjer je trajno kršeno katerokoli načelo tega kodeksa, se socialna delavka/socialni delavec ne zaposli, ker s tem varuje svoj strokovni ugled in ugled socialne stroke, ki jo kot strokovnjak/strokovnjakinja predstavlja.

25. člen

Vsakdo ima pravico opozarjati socialno delavko/socialnega delavca na moralne norme tega kodeksa in od nje/njega zahtevati, da se ravna po njem.

Zgornje določilo pa je hkrati moralna dolžnost za članice/člane strokovnih organizacij s področja socialnega dela in za predstavnike javnih in drugih socialno varstvenih zavodov.

IV. KONČNE DOLOČBE

26. člen

Ta kodeks določa minimum moralne odgovornosti socialne delavke/socialnega delavca pri opravljanju poklica.

Moralno odgovornost za kršitve tega kodeksa ugotavlja častno razsodišče, ustanovljeno na državni ravni.

27. člen

Častno razsodišče šteje sedem članic/članov, ki imajo poklicne izkušnje v socialnem delu in so priznane strokovnjakinje/priznani strokovnjaki v socialni stroki.

28. člen

Odločanje častnega razsodišča je javno. Njegova presoja primerov, v katerih je kršeno katerokoli načelo tega kodeksa, ima moralne posledice in se objavi v osrednji reviji za socialno delo, lahko pa tudi v drugih javnih medijih.

29. člen

Kodeks poklicne etike socialnih delavk in delavcev Slovenije začne veljati z dnem razglasitve.

30. člen

Ta kodeks se vroči socialni delavki/socialnemu delavcu skupaj s spričevalom o pridobljeni strokovni usposobljenosti oziroma skupaj z diplomo šole, ki izobražuje za socialno delo.